

[Mgr. Jiří David, Ph.D.: Muzejní a veřejné knihovny v konkrétním místě mohou vytvářet dlouhodobou synergií \[1\]](#)

Autor:

- [DAVID, Jiří](#) [2], [JANSOVÁ, Linda](#) [3]

Číslo:

- [2020, ročník 29, číslo 3/4](#) [4]

Rubrika:

- [Rozhovor](#) [5]

Klíčová slova:

- [David, Jiří](#) [6], [klášter Rajhrad](#) [7], [Knihovna Boskovice](#) [8]

Mgr. Jiří David, Ph.D., vede [muzejní a klášterní knihovnu v Rajhradě](#) [9] a vedle toho se aktivně zajímá o knihovnické dění na Boskovicku (viz např. článek [Co očekávat od nové knihovny?](#) [10]). V následujícím rozhovoru představuje rajhradskou knihovnu a její služby a vyjadřuje se také mj. k plánům na stavbu nové budovy [boskovické knihovny](#) [11].

Na Masarykově univerzitě jste vystudoval historii a hudební vědu, v návazném doktorském studiu jste se zabýval českými dějinami. Znalost dějin je asi pro knihovníka v muzejní a klášterní knihovně ideální základ, vidíte?

To nepochybně ano, i když bych slovo „znalost“ raději zaměnil za „orientaci“. Protože každé studium není ani tak vršením znalostí, jako spíše rozšiřováním hranic toho, co člověk neví. Ale abych Vám úplně neutekl z otázky – ano, myslím, že pro práci s historickým knihovním fondem je určité ponětí o „osvětí“ historické knižní produkce, tedy o společnosti, která knihy vytvářela a využívala, určitě potřebné. Stejně jako ponětí o aktuálních historiografických trendech mimo úzké zaměření na knihovědu, neboť transdisciplinární rozměr odborné práce s knihami minulosti je dnes už takřka nutností. Úskalím mé studijní profilace se ale zase nutně ukázala malá zběhlost v knihovnictví – když si zvolíte knihovnické zaměstnání a teprve po nástupu do práce slyšíte poprvé výrazy jako MARC 21 nebo vedlejší záhlaví, znamená to, že Vaše začátky budou dost krušné (mně se je podařilo zvládnout jen díky trpělivosti tehdejších kolegů a kolegyně, za což jim patří velký dík!). Ideální je tedy asi kombinace obojího.

A jak vlastně došlo k tomu, že jste zakotvil právě v rajhradské knihovně? Čím Vás okouzila?

Upřímně – do rajhradské knihovny mne prapůvodně přivedla prostá potřeba stálého zaměstnání v oboru. Během doktorského studia jsem byl klasickým projektovým zaměstnancem na několika vědeckých projektech, z nichž nejvýznamnější se týkal edice pramenů k vysídlování německého obyvatelstva z českých zemí. Podobné projekty ale představují dost nejistou existenci, a tak když jeden po druhém končily, byl jsem rozhodnut poohlédnout se po stálejším místě. Tehdy se šťastně objevilo místo v muzejní knihovně spojené s péčí o historický klášterní fond. Lákalo mne hlavně to, že jde o poměrně rozsáhlou, organicky vzniklou knihovnu složenou z velké části ze starých tisků, což mnohem více než zmíněná projektová zaměstnání odpovídalo mému raně novověkému odbornému zaměření. Ani jsem zpočátku netušil, jak pestrá práce mne čeká a že půjde o trefu do černého.

Jak vlastně rajhradská knihovna funguje? Co vše nabízí svým uživatelům?

Knihovna je ve vlastnictví Benediktinského opatství Rajhrad a od roku 2004 se nachází opět ve svém původním prostředí rajhradského kláštera. Do té doby byl fond z důvodu špatné statiky budovy přibližně třicet let uložen v externím depozitáři Státní vědecké knihovny Brno (dnešní Moravské zemské knihovny). Když se měl fond vrátit zpět, vznikla otázka jeho budoucí odborné správy, která se snoubila s otázkou praktického fungování celého klášterního areálu. Tehdy vznikla dohoda mezi Jihomoravským krajem a Benediktinským opatstvím Rajhrad a vznikla nová muzejní instituce [Památník písemnictví na Moravě](#) [12], sídlící v areálu kláštera a zaměřená na literární či obecněji písemnou kulturu v celém moravském prostoru. Organizačně se stal památník součástí [Muzea Brněnska](#) [13], jako sbírkotvorná instituce se zaměřuje na různorodé projevy spjaté s moravským písemnictvím, pořádá pravidelné literárně historické výstavy či besedy a v rajhradském klášteře zajišťuje pravidelný návštěvnický provoz. V neposlední řadě pak památníku připadl úkol pečovat o fond historické knihovny, včetně mapové sbírky a sbírky rukopisů a prvotisků. Asi největším úkolem je dokončit v knihovně moderní katalogizaci a tím ji zpřístupnit co nejširšímu okruhu zájemců. V nedávné době se podařilo dokončit zpracování historického sálu knihovny, na čemž měly lví podíl kolegyně z Moravské zemské knihovny v rámci projektu NAKI [Benediktinský klášter Rajhrad jako kulturní fenomén](#) [14]. Knihy poskytujeme badatelům k prezenčnímu studiu, fond dále slouží jako takřka bezedný rezervoár artefaktů pro výstavy a knižní reprodukce a samozřejmě se snažíme, seč finance dovolí, o jeho fyzickou ochranu. Když se na to všechno podíváte perspektivou vlastního pracovního času, vyjde Vám z toho skutečně pestrá směsice činností od psaní odborných článků, přes možnost podrobného studia dílčích literárně historických témat při tvorbě výstav a organizaci nejrůznějších akcí až po mechanickou každodenní práci v knihovně nebo stloukání a natírání výstavních panelů.

S vybranými dokumenty se mají uživatelé možnost seznámit i online v digitálních knihovnách. Můžete přiblížit, jak u Vás probíhá digitalizace (včetně např. identifikace vhodných titulů)?

Žel, není v silách muzea vybudovat vlastní plnohodnotné digitalizační pracoviště. Veškeré aktivity v tomto směru tedy musíme rozvíjet ve spolupráci s dalšími subjekty. Výběr vhodných titulů se přirozeně orientuje přednostně na to, co je v rajhradské knihovně unikátní a tím jsou bezesporu dvě samostatné sbírky – mapová a rukopisná. Mapovou sbírku zahrnující více než tisícovku exemplářů převážně z 18. a 19. století se podařilo digitalizovat na jeden záťah, a sice prostřednictvím spolupráce s Výzkumným ústavem geodetickým, topografickým a kartografickým v rámci jeho projektu NAKI [Kartografické zdroje jako kulturní dědictví](#) [15]. Zveřejněny byly prostřednictvím virtuální mapové sbírky chartae-antiquae.cz [16]. Sbírkou rukopisů a prvotisků je zpracovávána postupně. Každý rok podáváme jeden projekt v rámci programu VISK 6, v němž se zaměřujeme na digitalizaci nejstaršího, tj. středověkého segmentu sbírky. V loňském roce jsme dokončili zpracování rukopisů vzniklých do roku 1400, od letošního roku plynule pokračujeme digitalizací manuskriptů z 15. století. Digitalizace novověkých rukopisů, která není tolik technologicky náročná, probíhá opět ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou a tyto rukopisy jsou přístupné v [její digitální knihovně](#) [17]. V tomto případě se výběr orientuje především podle badatelského zájmu. Nyní například věnujeme pozornost chorálním knihám ze 17. a 18. století.

Inspirujete se také v jiných knihovnách? Navštívili jste i nějaké zahraniční knihovny (např. v rámci svých studijních stáží ve Vídni)?

Na vídeňské knihovny – rakouskou národní, univerzitní i dvě ústavní – vzpomínám moc rád, ostatně představovaly jeden z důvodů, proč se na stáže vydat. Ještě i po skončení studia se staly cílem několika dalších zcela samoučelných kopírovacích výletů, a i když se od dob mých studií v distribuci elektronických zdrojů událo mnohé, stále tento způsob získávání zahraniční literatury nepostrádá svůj půvab a efektivitu. S inspirací pro knihovnickou práci je to ale složitější – muzejní knihovny díky svému dominantně prezenčnímu charakteru budou vždy oscilovat mezi veřejnou knihovnou, správkyň knižních sbírek a servisním pracovištěm pro odborné pracovníky vlastní instituce. Dost záleží také na tom, jaké postavení knihovna v rámci muzea má, což bývá poměrně proměnlivé. Inspiraci je tak třeba brát především v tom, co jiné druhy knihoven umějí vzhledem ke svému primárnímu určení zpravidla lépe – především oslovování veřejnosti, začleňování do komunitního

života regionu nebo třeba úroveň poskytovaného odborného servisu.

Jak Vaši práci ovlivnila doba koronavirová? Přinesla kromě negativ i nějaká pozitiva?

Řekl bych, že se dost liší jarní a podzimní fáze. Jarní lockdown nás zastihl v plném proudu příprav výstavy o barokní literatuře a podávání dotačních projektů, tedy v období nad jiné bohatém na pracovní stres. Ten najednou zcela nečekaně vystřídal intenzivní čas s rodinou, vařením a školními úkoly. Přes všechna tíživá negativa a ztráty, které pandemie už tehdy přinesla, člověk najednou získal spoustu prostoru pro úvahy, jestli si z práce neudělal zlaté tele a jestli dosavadní sklony k sebehodnocení podle množství stihnutých úkolů nebyly vlastně úplně mylné. Oproti tomu podzimní lockdown byl v tomto směru daleko bolestivější, neboť skýtal daleko menší perspektivu k brzké nápravě a hlavně tu s námi začala být o mnoho více i ta samotná nemoc. Jestli se dá z toho všeho extrahovat nějaké trvalé pozitivum, pak by to zřejmě mohla být proměna fungování institucí a jejich pracovního managementu, které se bude moci více orientovat na zvládání úkolů za pomoci online nástrojů a méně na fyzické bytí na pracovišti, byť samozřejmě muzeum ani knihovnu nikdy nebude možné vytvářet stoprocentně z domova. Během uplynulých měsíců bylo také velmi zajímavé sledovat, jak adaptabilní prostředí muzea a knihovny představují a kolik vzniklo nových nápadů na přesun činnosti do virtuálního prostředí, realizovaných často „na koleně“. Tento pandemií iniciovaný trend se už zcela jistě nezvrátí.

V poslední době se veřejně angažujete v podpoře výstavby nové budovy veřejné knihovny v Boskovicích. Proč je pro Vás osobně tento projekt důležitý?

Nejprve bych měl asi vysvětlit, oč se jedná. Přibližně dvanáctitisícové město Boskovice disponuje obecní knihovnou, která dlouhá léta sídlí v provizorních prostorách městského magistrátu, což značně podlamuje její rozvoj a aktivity jdoucí nad rámec půjčování knih. Před časem byl zpracován velmi zajímavý architektonický projekt na vybudování nové knihovny, která by měla vzniknout přestavbou nevzhledné městské budovy v centru Boskovic. Jeho autorem je zdejší rodák, architekt Zdeněk Fránek. Realizací tohoto projektu by tak kromě knihovny Boskovice získaly do svého centra i kus dobré moderní architektury. V současné době probíhá stavební řízení, realizace projektu je však odvislá od dostupnosti externího financování, které je v současné době dosti nejisté. Tato nejistota ohledně realizace dala vzniknout velmi neformální skupině lidí, která se o dění okolo knihovny začala trochu zajímat. Rozhodně ale nechceme být nijak konfrontační, jde nám hlavně o to, aby z veřejnosti zněl nějaký konkrétní pozitivní hlas, že je o knihovnu skutečný zájem. Pro mne osobně je tento projekt důležitý už tím, že bydlíme s rodinou v městečku Kunštát nedaleko Boskovic, v nichž realizujeme velkou část svých kulturních potřeb. Už nyní vlastní průkazku do zdejší knihovny tři z pěti členů rodiny, a to sem ještě nedojíždějí všechny dcery na střední školu, což je pravděpodobně čeká. Nedovedu říct, jak moc je náš případ reprezentativní, určitě ale nebude ojedinělý. Proto si troufnu soudit, že moje perspektiva nebude až tolik sobecká.

Jakou roli podle Vašich zkušeností hraje knihovna u obyvatel Boskovic, eventuálně i přilehlých obcí?

Neumím si to tak docela vysvětlit, ale Boskovice jsou městem mimořádně bohatým na tvůrčí aktivní lidi, kteří dávají svůj potenciál nezištně do služeb celku. Jen tak zde mohl vzniknout [multižánrový festival](#) [18], jehož význam už před mnoha lety překročil hranice regionu, nebo [nezávislé noviny](#) [19], jejichž články jsou založeny na kritickém myšlení a v místním dění působí jako štika v rybníce, nebo [komunitní centrum](#) [20] doručující do Boskovic mimořádně kvalitní kulturní akce často zcela minoritních žánrů. Je do očí bijícím nesouladem, že město s tak úžasným lidským potenciálem nedisponuje dosud adekvátní knihovnou (aby bylo jasno – mluvím o budově, nikoli o knihovnicích a knihovnicích, kteří naopak dělají, co mohou). Ta by po mém soudu mohla sehrávat důležitou roli kulturní infrastruktury pro co nejširší spektrum obyvatelstva a vyvažovat tak přece jen místy poněkud exkluzivní nabídku, kterou jsem zmínil výše. Tedy jako jakási „catch-all institution“, řečeno ošklivým anglicismem. Jako knihovna pověřená výkonem regionálních funkcí má pak boskovická knihovna potenciál přenášet tento svůj význam i do širšího regionu.

Jak by se podle Vás měla boskovická knihovna dále rozvíjet (ať už v nových či stávajících prostorách)?

Nechci příliš předstírat, že bych uměl boskovickým kolegyním a kolegům radit. Znájí své čtenáře nejlépe a disponují letitými zkušenostmi. Osobně se ale domnívám, že by boskovickou knihovnu neměl minout postupný přesun od bazální funkce knihovny spočívající v garanci bezprahového přístupu k literatuře směrem k mnohokrát skloňovaným komunitním funkcím. V současných prostorových podmínkách je to ale, obávám se, stěžejí reálné. Jsem si jist, že vytvoří-li se adekvátní podmínky, rozvoj nabídky na sebe nedá dlouho čekat a městu se tato investice bohatě vrátí.

Měly by se podle Vás muzejní knihovny něčím inspirovat u knihoven veřejných, popř. veřejné knihovny naopak u muzejních?

Leccos bylo již naznačeno výše, asi nejvíce ale věřím na možnost spolupráce těchto dvou typů knihoven v konkrétním místě. Schopnost veřejných knihoven oslovovat široké publikum či spolupracovat se školami na straně jedné a nabídka muzejních knihoven, historicita prostředí a přitažlivost knižních sbírek na straně druhé má potenciál vytvářet dlouhodobou synergii, z níž profitují oba subjekty a ve výsledku též veřejnost. Akce jako Týden knihoven, Noc s Andersenem nebo Dny poezie jsou myslím pro podobný druh spolupráce mimořádně vhodné.

Co právě čtete nebo jste dočetl? A komu byste tento titul (či tyto tituly) doporučil?

Před časem jsem si stanovil cíl dohnat to, na co při studiu nezbyl čas, mimo jiné též produkci mých někdejších pedagogů z brněnské Filozofické fakulty. Takže jsem si v závěru roku 2020 jako předvánoční dárek nadělil nedávno vydané sborníky textů od estetika, sociologa a hudebního vědce Jaroslava Stříteckého, velkého znalce a propagátora německé literatury 20. století. Zřejmě i pod tímto vlivem jsem nyní chytl po svém dlouholetém čtenářském dluhu – *Hře se skleněnými perlami* Hermanna Hesseho, takže si vlastně nyní v době pandemické krize čtu literární zprávu o tom, že duchovně je Evropa mrtvá už dávno. Ale abych nepůsobil tak příšerně intelektuálsky – ve snaze rozumět jazyku nejstarší dcery odbíhám od Hesseho dystopie k životním osudům aktuálně nejslavnějšího čarodějnického studenta a hned po nich mne čekají tři díly *Prašiny!*

Děkuji za rozhovor!

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-34/mgr-jiri-david-phd-muzejni-verejne-knihovny-v>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-34/mgr-jiri-david-phd-muzejni-verejne-knihovny-v>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/david-jiri>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/jansova-linda>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-34>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/rozhovor>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/david-jiri>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/klaster-rajhrad>
- [8] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/knihovna-boskovice>
- [9] <http://rajhrad.muzeumbrnenska.cz/36-knihovna-muzea-brnenska.aspx>
- [10] <https://ohlasy.info/clanky/2020/08/komentar-knihovna.html>
- [11] <https://www.kulturaboskovice.cz/knihovna>
- [12] <http://rajhrad.muzeumbrnenska.cz/>
- [13] <https://www.muzeumbrnenska.cz/cz/>
- [14] <http://www.rajhradskyklaster.cz/>
- [15] <http://naki.vugtk.cz/about/>
- [16] <http://chartae-antiquae.cz/>
- [17] <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/search?collections=vc:22287fbe-3a32-4b1e-973b-9a01d1bef212>
- [18] <https://www.boskovice-festival.cz/>
- [19] <https://ohlasy.info/>

[20] <https://www.prostor.wtf/>